

Per.
Lat
020

LATIN IFJÚSÁGI FOLYÓIRAT. LATEINISCHE JUGENDZEITSCHRIFT. REVUE LATINE DE LA JEUNESSE.

Administrator, ad quem pecuniae dirigantur: ALEXANDER
REGÉNYI, Budapest, VII., Barcsay-u. 5. (tel: 142-215).

Moderator, ad quem manuscripta mittantur: I. WAGNER DR.
Budapest, XI., Lágymányosi-utca 20. (telephon: 268-634).

Prodit Budapestini quotannis decies. Pretium subnotationis an. 1937-38. in Hungaria 3 pengoe, extra Hungariam 4 pengoe. Gyrus aerarii comparsorum postalis in Hungaria: 57.292. Subnotatores earum gentium, unde simplex pecuniarum transmissio impeditur, utantur schidulis (Coupon réponse international appellatis, quarum si quis decem in epistola ad administratorem mittit, pretium annum solvit. Quinis exemplaribus sextum gratuito additur.

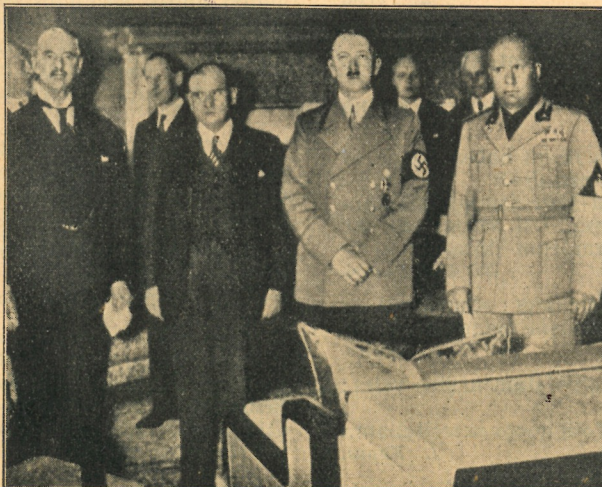
Iustitia regnorum fundamentum.

Anno 1918, cum Wilson praeses Americanorum dixit populis ius¹ decernendi¹ de sese¹ dandum esse, omnes sperabant fore, ut hoc ius mox populis datur. Sed haec spes vana et irrita² fuit. Multi enim Germanorum, Polonorum, Hungarorum aliorumque populorum sine populi³ scitu³ exteris nationibus adiuncti propter condiciones pacis inhumanas oppressi et vexati sunt. Nunc tandem quattuor viri Europae sapientissimi: Chamberlain et Daladier primi ministrorum Britanniae et Galliae, Hitler et Mussolini Duces Germaniae et Italiae in urbe Monaco⁴ convenientes multarum — sed non omnium — iniuriarum finem fecerunt. Viginti annis ante Austria et Hungaria dissolutae sunt, ut — quemadmodum domini pacis imperatae dixerunt — nationes minores liberae fierent. Sed dehinc praecipue Cechoslovaciam dissensiones civiles quassabant,⁵ nam autonomia ad exemplum Helvetiae, quamquam Parisiis sollemniter promissa, tamen nunquam nationibus minoribus data est. Nunc Germani, Poloni, Hungari partim iam redditi sunt veteri patriae, partim mox reddentur. Bohemos nunc tristes esse nemo admirabitur. At Cechoslovacia nunc tantum alienas nationes minores reddidit, quas antea nunquam, et novissime non plus 20

hunc annos possidebat, contra Hungaria anno 1919 non solum nationes minores, sed etiam prope 4.000.000 Hungarorum finesque, qui plus 1000 annos Hungariae fuerant, vicinis regnis tradere coacta est, quia pro rege et patria fideliter et fortiter pugnaverant.

Germani, Poloni, Hungari et omnis Europa gratias debet quattuor viris supra dictis pro pace conservatâ quam maximas et sperant fore, ut concordia 4 magnarum nationum nunc demum⁷ restituta pignus⁸ melioris fortunae futurae non solum Europae, sed etiam orbis terrarum sit. Nos autem Hungari id semper summi beneficio loco ponimus, quod Hitlerius Dux unâ cum Mussolinio Duce — primo post bellum mundanum propugnatore desi-

deriorum nostrorum nationalium — nobis patroni tam aperti et efficaces exstiterunt.

¹ önrendelkezési jog
= Selbstbestimmungsrecht
= le droit de disposer de soi-même ² hiábavaló
= vergeblich = vain ³ népszavazás = Volksabstimmung = plébiscite ⁴ München = Munich ⁵ meg-
rázkódtat = zerrütten = ébranler ⁶ csehek = Böhmen, Tschechen = Tchèques ⁷ végre = endlich
= enfin ⁸ zálog = Pfand
= gage

LECTORIBUS MINIMIS.

locosa.

Ioca discipulorum gymnasii Academici Budap.

1. Discipulus obvius¹ fit¹ in via pastori parvo duos boves agenti. Tunc pastori illudens² interrogat: «Quo itis vos tres?»

«Eo illuc, unde quartus venit» respondet ille.

2. Duo amici inter se occurrunt.¹ «Iam duas noctes non potui dormire; — dicit alter — quam² primum³ viginti milia nummorum mihi opus sunt.»⁴

— Cur te non ad me convertisti?

— Tu fortasse potes mihi pecuniam mutuum⁵ dare?⁵

— Pecuniam non, sed habeo optimum medicamentum⁶ narcoticum.⁶ *A. Pallavicini.*

3. Maritus post venationem domum redit. «Ubi est, quod glande⁷ confecisti?⁷ — interrogat uxor. — In culina?»⁸

— Non, sed in valetudinario⁹ — respondet venator¹⁰ imperitus.¹⁰ *B. Schäfer.*

4. «Cur maeres?»

— Medicus imperavit mihi, ut medicinam post cibum¹¹ vespertinum¹¹ caperem.

— Et fortasse non habes adhuc medicinam?

— Illam habeo quidem, sed cibum vespertinum non. *G. Steinhöfer.*

5. Iudex: Cur tecum fustem¹² tulisti? Nescis in iudicium¹³ talia ferri non licere?

Reus: Iussu tuo feci, domine iudex, nam in vocatione¹⁴ scriptum est me defensionem propriae consulere¹⁵ debere! *A. Talán.*

6. *Familia elegans.* Sermo hospitem inter cenam:

A: Haec familia politissima¹⁶ est, vide tantum, quomodo lintea resarta¹⁷ sint.

B: Ita est, et praeterea haec lintea ego mutua dedi.

7. Re vera pulcherrimos libros habes. Rogo, ut unum vel alterum mihi commodes.⁵

Noli¹⁸ mihi irasci,¹⁸ sed libri commodati nunquam redeunt ad dominum. Uti vides, ego hic habeo thesaurum¹⁹ vere rarorum librorum commodatorum. *Nicolaus Perczel.*

8. Homo ad puerulum flentem: «Cur fles?»

Puerulus: Quia fodi²⁰ fossam magnam et non possum domum ferre! *G. Gombos.*

9. *Medicus* dicit aegroto:²¹ «Iam melius vales: facilius tussis.»²²

Aeger: «Noli admirari! Totā nocte exercitabam.» *L. Kapus.*

10. *Magister:* Dic animal quoddam rarum in Australia!

Discipulus: Elephantus.

M.: At elephantus nusquam²³ vivit in Australia! — Ideo est rarus! *Andreas Vagács.*

11. *Medicus bonus. Dominus:* Ecce, tu iam mutus²⁴ es, ante caecus²⁵ fuisti!

Mendicus: Ita est, sed tum malleolos²⁶ braccarum²⁶ homines in pileum mihi dederunt.

12. *In Africā.* Venator Europaeus in Africā tractu²⁷ vehi²⁸ voluit. Cum autem ad stationem pervenisset, tractum abire videt.

— Quid hoc? — iratus graviter²⁹ increpat²⁹ praefectum stationis, — tractus hōrā septimā debet abire et nunc tantum hora sexta est et iam abiit!

— Noli irasci domine, ille tractus hesternus³⁰ fuit. *Ladislaus Mihálsik.*

¹ találkozik = begegnen = rencontrer ² gúnyolódik = Spott treiben = se moquer ³ minél előbb = möglichst bald = le plus tôt possible ⁴ szükség van vmire = es ist nötig = j'ai besoin ⁵ kölcsönözni = leihen = prêter ⁶ altatószer = Schlafmittel = soporifique ⁷ löni = schießen = tirer ⁸ konyha = Küche = cuisine ⁹ kórház = Krankenhaus = hôpital ¹⁰ kocavadász = Sonntagsjäger = chasseur de pacotille ¹¹ vacsora = Abendessen = souper ¹² firkósbot = Knotenstock = gourdin ¹³ törvényszék = Gerichtshof = tribunal ¹⁴ idézés = Vorladung = citation ¹⁵ gondoskodni = sorgen = prendre ¹⁶ finom = fein = fin ¹⁷ foltozni = flicken = rapiécer ¹⁸ ne haragudj = sei nicht böse = ne sois pas fâché ¹⁹ kincstár = Schatzkammer = trésor ²⁰ ásni = graben = creuser ²¹ beteg = krank = malade ²² köhög = husten = tousser ²³ sehöl = nirgends = nulle part ²⁴ néma = stumm = muet ²⁵ vak = blind = aveugle ²⁶ nadrággomb = Hosenknopf = bouton de pantalon ²⁷ vonat = Zug = train ²⁸ utazni = fahren = voyager, aller ²⁹ ráförmed = anherrschten = rudoyer ³⁰ tegnapi = gestrig = d'hier

Salse dicta.

1. Tres sapientes aliquis interrogavit: «Cur amatis taciturnitatem?»¹ Primus sapientium, Socrates, respondit: «Iam saepe me² poenituit, quod locutus sum, sed nunquam, quod tacens audivi alios». Secundus sapientium dixit: «Stulti tacere non possunt, sed semper garriunt».³ Tertius hoc responsum dedit: «Natura unum os et duas aures nobis dedit, quasi moneret, ut multa audiremus et pauca diceremus». *Car. Bóta* Budapestinensis.

2. *Thomas Bakócz* (1442—1521) archiepiscopus,⁴ princeps primas Hungariae dixit: «Duos timeo: Omnipotentem Deum et eos, qui Deum non timeant». *G. Weisz* Bp.

3. «Sutor ne ultra crepidam»⁵ hoc proverbium origine est Graecum, sed etiam Romanis notum erat. Nam Apelles, ille clarissimus pictor Graecus —

¹ szótalanság = Schweigsamkeit = se taire, garder le silence ² megbántam = ich bereute = je me suis repenti ³ locsog, fecseg = plappern = bavarder ⁴ érsek = Erzbischof = archevêque ⁵ cipész maradj a kaptafánál! = Schuster bleib bei deinem Leisten! = cordonnier pas plus haut que la chaussure!

saeculo IV. ante Christum natum — picturas suas in aperto loco ponebat ipse autem pone⁶ picturam stabat, ut sententias speculatorum auscultaret.⁷ Occasione datā quidam sutor picturam positam spectans vituperavit,⁸ quia artifex calceum⁹ viri depicti non satis accurate depinxit. Postquam Apelles calceum correxit proposuitque picturam iterum in medio ad aspectandum, sutor alias partes picturae vituperabat. Tunc Apelles ex occulto¹⁰ ad eum accessit, admonuitque benigno animo eum, ne quid aliud sutor unquam ultra crepidam iudicaret vel vituperaret.

4. Socrates moriens amico cuidam lamentanti: «Maxime doleo, quod iniustum supplicium¹¹ pateris», respondit: «Tu igitur minus doleres, si iustum supplicium paterer?» *Iul. Vattamány Úszögiensis.*

⁶ mögött = hinter = derrière ⁷ kihallgat = erlauschen = surprendre ⁸ kifogásol = tadeln = critiquer ⁹ cipő = Schuh = chaussure ¹⁰ rejtekhely = Versteck = cachette ¹¹ halálbüntetés = Todesstrafe = peine capitale

G. Gárdonyi: In periculo.

Hoc carmen libere latine reddidit *Emericus Szántó* disc. Keszthelyensis.

Linter vilis, trita¹ in ripa Danuvii aquis tumentis² stat. Portitor³ senex viatores exspectat. Sex doctores venerunt. Homines clarissimi. «Eho,⁴ portitor, porta nos in alteram ripam!» — clamat unus ex eis iam longe. «Inscendite, domini!» — respondet portitor maturus⁵ aevi.⁵ Linter movetur. Lente relinquit ripam. Doctores animos hilares habent. Magnā voce loquuntur et contentionem⁶ virium⁶ portitoris senilis spectant.

Linter in medium⁷ Danuvium pervenit, ubi fluctus fluminis etiam homini validissimo periculosus est. Portitor sudat.⁸ Subito ingemiscit:⁹ «O mi Domine, adiuva nos!» Sodalitas¹⁰ docta cachinnat.¹¹ Unus ex eis portitorem interrogat: «Cur vocas Deum? Mihi crede, nullus est Deus! Tantum tales homines ignari¹² qualis tu es, credunt esse Deum.»

Portitor senilis nulla verba facit. Vires contendens cum fluctu celeri certat. Tum linter subito commovetur. Costae¹³ crepant,¹⁴ mox labefactatur¹⁵ et aqua lintrem implet. Portitor: «Domini, — inquit — si natate potestis, natate!» Sex doctores vultu terrore eodem tempore clamant: «Vae, mi Deus, adiuva nos!»

¹ rozoga = abgenutzt = délabré ² duzzad = schwelgen = enfler ³ révész = Fahrmann = passeur ⁴ hej! = he da! = hé là-bas! ⁵ élemedett = bejahrt = âgé ⁶ erőfeszítés = Kraftanstrengung = effort ⁷ középe = Mitte = milieu ⁸ izzad = schwitzen = suer ⁹ felsőhajt = aufseufzen = pousser un soupir ¹⁰ társaság = Gesellschaft = compagnie ¹¹ kacag = laut auflachen = éclater de rire ¹² tudatlan = unwissend = ignorant ¹³ oldalai = Seitenwände = flanc ¹⁴ recseg = knarren = craquer ¹⁵ megbillen = wird erschüttert = basculer ¹⁶ úszni = schwimmen = nager

De Eduardo principe Windsorio.

Eduardus, princeps Windsorius, iratus sibi est, si in itinere gravius¹ affecit¹ homines. Aestate primā simul ultimā suae dominationis per mare² internum² navigans urbem Ragusam quoque pervenit. Adstupebant³ homines conventūs internationalis, cum rex Britanniae, dominus fere orbis terrarum, in deversorio⁴ cenabat, velut mortalis ex plebe. Igitur tempore cenandi sellae in cenatorio⁵ omnes complebantur. Plerumque Britanni Ragusā venientes locum sibi occupaverunt. Quotiescunque rex post cenam abiit, viri et feminae adorti sunt⁶ mensam et vasa⁷ escaria⁷ regis: catinos,⁸ cultros,⁹ furcas,¹⁰ cochlearia,¹¹ pocula, mox mappas, quin¹² etiam¹² linteum¹³ in mensa positum¹³ quibus rex usus est, in memoriam cenae secum portaverunt. Forte ad aures regis pervenit fama et eodem vespere post epulas vespertinas assurgit Eduardus, sumit catinos omniaque vasa escaria, it ad proximas mensas et res omnes iis dono dat: «Aegre fero, dominae dominique, — ait rex suaviter ridens—vos propter me fatigare...» Postea caput benigne inclinat et discedit pudorem¹⁴ eis suffundens.¹⁴ Concursum illepidus¹⁵ posthac non repetitur.

Steph. Boros Mezötúriensis.

¹ feltűnést kelt = Aufsehen erregen = se faire remarquer ² Földközi-tenger = Mittelmeer = Méditerranée ³ megbámul = anstaunen = contempler avec admiration ⁴ szálloda = Hotel = hôtel ⁵ étterem = Speisesaal = restaurant ⁶ megtámad = angreifen = se précipiter sur ⁷ evőeszköz = Erzeug = couvert ⁸ tányér = Teller = assiette ⁹ kés = Messer = couteau ¹⁰ villa = Gabel = fourchette ¹¹ kanál = Löffel = cuiller ¹² sőt = sogar = et même ¹³ asztalterítő = Tischtuch = nappe ¹⁴ megsegyényit = beschämen = confondre ¹⁵ izléstelen = geschmacklos = disgracieux

Rex Suecorum incognitus.¹

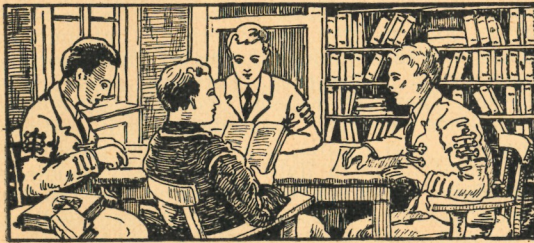
Rex Sueciae² taeniludii³ studiosissimus⁴ est et imprimis ideo Nicaeae⁵ commorari⁶ solebat, ut huic lūsi in aperto⁷ indulgere⁸ posset. Aliquando rex in vestibulo deversorii⁹ stabat reticulum¹⁰ manū tenens, cum repente duae puellae adolescentes¹¹ Americānae hilares¹² eum compellant:¹³ «Visne nōbiscum taeniam ludere?» «Libenter» — respondit rex. Et iam tertium lūdum¹⁴ lūdebant, cum subito quidam ambulantes¹⁵ rēgem agnoscunt reverentissimēque eum consulūtant. Puellae obstupefactae¹⁶ tum¹⁷ dēmum¹⁷ intellexērunt, quia

¹ föl nem ismert = der nicht erkannte = non reconnu ² Svédország = Schweden = Suède ³ tenniszész = Tennis(spiel) = jeu de tennis ⁴ szenvedélyes kedvelője vminek = ein leidenschaftlicher Freund = amateur passionné de ⁵ Nizzában = in Nizza = à Nice ⁶ tartózkodni = sich aufhalten = séjourner ⁷ a szabadban = im Freien = en plein air ⁸ hódolni = fröhnen = pratiquer ⁹ szálloda = Hotel = hôtel ¹⁰ teniszütő = das Rakett = raquette ¹¹ serdülő = erwachsene = adulte ¹² vidám = lustig = joyeux ¹³ megszólít = agreden = aborder ¹⁴ vulgo: set ¹⁵ sétáló = Spaziergänger = passant, promeneur ¹⁶ meglepődve = erstaunt, überrascht = étonné ¹⁷ csak akkor = erst dann = alors seulement

collūsor¹⁸ ille esset, ērubescētēque¹⁹ rēgem
ōrāvērunt, ut ignōsceret,²⁰ quod ignōrantes, quis
esset, eum aggredi ausae sunt.²¹ Rex subrīdens :²²
«Video, inquit, vōs mē nōn cognōvisse, nam nē²³
semel²³ quidem²³ sīvistis,²⁴ ut vincērem.»

Des. Dezséry Kecskemétiensis.

¹⁸ játszótárs = der Partner = partenaire ¹⁹ elpirul =
errötend = rougir ²⁰ megbocsát = verzeihen = pardonner
²¹ mer = wagen = oser ²² mosolyog = lächeln = sourire
²³ egyszer sem = auch nicht ein einziges Mal = pas une
seule fois ²⁴ enged, hagy = lassen = laisser

LECTORIBUS MEDIIS

De Collegio Debrecinensi.

(1538—1938.)

Cum schola nostra, tota in Hungaria clarissima,
Dei immortalis benignitate annum quadringentesi-
mum celebratura sit, occasio mihi datur, ut vitae

dolo cepissent, urbs et Collegium saepe aut a Turcis
aut a ducibus militum² conducticiorum² urgebantur
atque exspoliabantur. Postea tamen temporibus
tranquillioribus Collegium nostrum permultos viros
magnos dedit patriae, in quibus sunt Michael Cso-
konay, Franciscus Kölcsey, Joannes Arany poëtae,
Stephanus e comitibus³ Tisza, Nicolaus Horthy
gubernator noster et multi alii. Qualis fuerit quon-
dam vita in collegio, a Mauritio Jókay in fabula⁴
romanensi⁴ narratur, cui inscribitur⁵ «Et tamen
terra se movet.» In memoriam Collegii pittacia⁶
quoque ab Adamo Czeglényi delineata⁷ cursus⁸
publicus⁸ Hungaricus edidit, quorum singulis haec
repraesentantur: 6 f.: universitas Debrecinensis
nova; 10 f.: Collegium saeculo XVIII; 16 f.:
discipuli maiores, qui munere vigillum⁹ incendiis⁹
extinguendis⁹ fungentes longis baculis plumbo
firmatis (vulgo «gerundium» nominatis), cum cam-
pana¹⁰ sonans incendium significavit, saepes¹¹ ob-
stantes omnes prostraverunt, quo celerius rectā viā
ad domum flagrantem advenirent (saec. XVII—
XVIII); 20 f.: Collegium saeculo XIX; 32 f.:
Georgius Maróth professor (1715—1744), qui de
ratione docendi excolenda optime meruit; 40 f.:
Stephanus Hatvani dr. professor (1718—1786), qui
etiam «Faust Hungaricus» appellabatur.

Sint felices fortunatique anni scholae nostrae
subsequentes, tu autem, Alma Mater, vivas, cres-
cas, floreas!

Ioannes Varga disc. Collegii Debrecinensis.

¹ balsors = Mißgeschick = infortune ² zsoldos = Söld-
ner = mercenaire ³ gróf = Graf = comte ⁴ regény = Ro-
man = roman ⁵ címe = Titel = titre ⁶ levélbélyeg =

Collegii Debrecinensis antiquae paucis verbis re-
miniscar. Cum Collegium conderetur, patria nostra
rebus¹ adversis¹ premebatur. Post stragem Mo-
haciensem Turcae planitiem Hungariae occupa-
verunt et ab anno 1541, cum etiam arcem Budam

Briefmarke = timbre-poste ⁷ rajzol = zeichnen = dessi-
ner ⁸ posta = Post = poste ⁹ tűzoltó = Feuerwehrmann
= pompier ¹⁰ harang = Glocke = cloche ¹¹ kerítés =
Zaun = clôture

De camelopardale et duabus palmis. (2)

Scriptis: I. Kalmer. Latine reddidit Ioannes Ieney dr. Sch. P. Debrecinensis.

Ad Zinkenhofium intervallo ad quietem dato dixi: «Tu me fefellisti!»

Expalluit,²⁷ sed ceterum nihil²⁸ certi²⁸ respondit.²⁸ Quae negligentia etiam furorem mihi auxit et pittacium meum reposcebam. At Zinkenhofius redhibere²⁹ recusavit³⁰ «Mutatio est mutatio,» — dixit breviter.

— Deferam³¹ nomen tuum — respondi aspere.

— Ita? Ad quem? — interrogavit frigide.

— Ad professorem linguae Latinae. Horā enim eius permutavimus.

— Tum aequae tu poenas dabis, atque ego.

Intellexi, tamen grave atque inhonestum meum bellicum³² tormentum³² exevi. Ita locutus sum: «Et si res ad directorem deferatur?»

Zinkenhof irā aestuabat.³³ Ego autem persecutus sum nequam,³⁴ inhoneste, scelerate, sicut homo plane associatis et crudeliter sicut pueri: «Tunc immunitatem³⁵ amittes a mercede³⁵ scholastica.»³⁵

Scio hoc nunquam mihi licuisse dicere. Neque feci. Attamen non ideo non detuli, quia Zinkenhofius suum marsupium³⁶ pannosum³⁷ sumpsit et pittacium mihi reddidit, sed ideo, quoniam ante fenestram stans pittacium amoris plenus spectabam. Camelopardalis et duae palmae! Viride et nigrum (nisi forte erro). Tum manum in sinum vestimenti porrexi et cibum antemeridianum meum in fenestra posui: duos panes³⁸ butyro³⁸ illitos.³⁸ Prope erat pittacium Nyassense. Nunc admordere volui. Sed consequi³⁹ non potui. A tergo enim manus ad pittacium extendebatur, manus Zinkenhofii. Priusquam loqui potuissem, pittacium in duas partes discerpit. Eodem momento ingentem alapam⁴⁰ Zinkenhofio duxi.⁴⁰ Expalluit et lacrimas tam uberes effundebat, ut ab angulo oculi ad os linea profunda oreretur.

Ante eum stabam vidensque manu inopi⁴¹ duas partes pittacii mihi praebentem, adeo saevus et imbecillus⁴² eram, ut etiam ego lacrimare coepissem. Quamdiu nos unā sic plorantes steterimus, ignoro. Statim, nescio quomodo, vehementer Zinkenhofii miseruit me. Sed mei ipsius etiam magis miseritus sum. Et quia me bonum hominem monstrare volui, Zinkenhofium sic allocutus sum: «Noli flere!»

Sed id, quod volui, non consecutus sum. Tum panem butyro illitum cepi et Zinkenhofio obtuli. Quem cum ille accipere noluit, in os eius immisi. Ego vero alteram partem prehendi. Edebamus. Lacrimae in os nostrum manabant. Et panem dupliciter salsum⁴³ aegritudinis⁴⁴ iuvenilis non facile devoravimus. Professor Lilienthal, custos porticus, illo ipso tempore praeteriit. «Quid accidit?» — interrogavit. Ambo pleno ore respondimus: «Nihil.» Professor longius processit. At semel adhuc ad nos diffidens se convertit. (Finis.)

²⁷ elsápad = blaß werden = pálr ²⁸ vállvonítás volt a felelet = zuckte bloß mit den Achseln = hausser les épaules ²⁹ az üzlet hatálytalanítása = Stornierung des Geschäftes = invalidation du marché conclu ³⁰ tudni de akart

róla = wollte nichts wissen von = ne voulait rien savoir ³¹ feljelent = anzeigen = dénoncer ³² ágyú = Geschütz = canon ³³ forr = kochen = bouillonner ³⁴ hitvány módon = gemein = d'une façon vile ³⁵ tandíjmentesség = Schulgeldbefreiung = exemption des frais de scolarité ³⁶ erszény = Brieftasche = portefeuille ³⁷ rongyos = zerfetzt = déchiré, éraillé ³⁸ vajaskenyér = Butterbrot = tartine de beurre ³⁹ hozzájutni = dazu kommen = arriver ⁴⁰ pofon üt = eine Ohrfeige geben = donner une gifle ⁴¹ gyámoltalan = hilflos = embarrassé ⁴² tehetetlen = ohnmächtig = impuissant ⁴³ megszózott = gesalzen = salé ⁴⁴ bánat = Kummer = chagrin

Sutor¹ et filii.

Fabula Colomanni Mikszáth. Latine reddidit Ios. Guelmino Bp.

In viculo² quodam vivebat aliquando cum sex filiis sutor. Omnes erant sani³ ita, ut vix potuerit tantum laborare, ut alerentur. Adest tempus, ut etiam hi laborent, cogitat ergo secum sutor. «Quid⁴ opificis⁵ vis fieri? — interrogavit natu maximum?» — Sutor, ut tu, carissime pater — respondit ille.

Et pater non studebat ei aliud persuadere, sed peronem⁶ perforatum⁷, ponens ei in manu: «Optime, mi filii — dixit sutor —, si pedibus eris adiutor. Et quoniam quicumque binos pedes habet, nunquam vidisti sutorem fame perire. Sed nisi ad vesperum reparaveris hunc peronem, nunquam videbis talem unctionem, qualem a me et a loro⁹ sutorio⁹ accipies. Alumnus¹⁰ tabernae¹⁰ factus es, cave!»

Et filius diligentissimus erat et lente labebatur menses. Interea in mentem venit sutoris filium secundum paniperdam¹¹ singularem esse. Exclamavit ergo in aream¹²: «Iosephule!»

— Descendam? — interrogavit Iosephulus, qui tunc ipsum in summa moro¹³ morabatur.¹⁴

— Sed statim! — clamavit pater iterum.

Et Iosephulus nonnullis punctis¹⁵ post aderat. «Cur vocasti, carissime pater? — interrogavit eum, omni modo studens semper in conspectu¹⁶ esse patris.

Sutor autem acutissimos habebat oculos et quia bracas¹⁷ Iosephuli in parte posteriore lacertas esse suspicabatur¹⁸: «Converte¹⁹ te¹⁹ paulisper?» — inclamat ei.

Et Iosephulus miserum convertere se opus erat. Et pater cum, se bene suspicatum esse vidisset: «Oh, te furciferum²⁰! — exclamavit et bene mulcavit²¹ progeniem suam. — Nunc autem non

¹ varga = Schuster = cordonnier ² falucska = Dörfchen = hameau ³ egészséges = gesund = bien portant ⁴ miféle = was für ein = quel ⁵ mesterember = Handwerker = artisan ⁶ csizma = Stiefel = botte ⁷ lyukas = zerrissen = percé ⁸ kenet = Salbung = onguent ⁹ lábszj = Knieriemen = tire-pied ¹⁰ inas = Lehrling = apprenti ¹¹ kenyérpusztító = Umsonstfresser = vaurien ¹² udvar = Hof = cour ¹³ eperfa = Maulbeerbaum = mûrier ¹⁴ tartózkodik = sich befinden = se trouver ¹⁵ perc = Minute = minute ¹⁶ szemközt = gegenüber = de face ¹⁷ nadrág = Hose = culotte ¹⁸ gyanít = vermuten = soupçonner ¹⁹ megfordulni = sich kehren = se tourner ²⁰ huncut = Galgenstrick = gibier de potence ²¹ elpáhol = durchprügeln = rosser

est tempus eiulandi,²² sed elige tibi opificium²³ quoddam! Diabolus²⁴ suat²⁵ tibi bracas!»

Iosephulus autem melius fore putavit, si sibi ipse et non diabolus suet bracas et ideo: «Sartor²⁶ esse velim» — dixit. Et sic factus est sartor filius secundus sutoris.

Et iterum labebantur menses et accidit, ut cum sutor pulcherrimos perones iudici portare parasset, filium tertium in pulvere viae volutari²⁷ videret cum quodam alumno¹⁰ lignario,²⁸ omnibus viribus tendentem, ut alumnum lignarium luctando²⁹ devinceret. Irā incensus properavit ad luctantes versus, sed priusquam advenisset, publicae³⁰ securitatis³⁰ custos³⁰ quidam iam ductis³¹ alapis³¹ separavit eos. Quae res non impedit patrem, quominus etiam ipse nonnullos alapas nato impertiret: «Iam vides etiam tibi opificium eligendum esse. Quid vis fieri?»

— Publicae securitatis custos esse velim — respondet ille.

Et iam videt se colaphisantem³² pueros ordinem viae turbantes. Et Michael vere publicae securitatis custos factus est.

Filius quartus, Petrus, tubicen³³ factus est, quintus caementarius.³⁴ Et quia unusquisque filiorum in opificio quodam versabatur, dominicā³⁵ pater superbus progrediebatur ad globiludium.³⁶ Superbia tanta nec magistrum³⁷ viculi³⁷ (seu: scultetum) fugere potuit.

«Ah, quam magnus dominus es» — dixit ei iudex; videns sutorem, qui salutans vix pilei marginem digito tetigit.

— Possum esse — respondet ille.

— Quomodo?

— Omnes quinque filii in opificio sunt.

— Et in quali opificio?

— Primus sutor est, secundus sartor, tertius publicae securitatis custos, quartus tubicen et quintus caementarius.

Iudex ridebat. Filii tui vere gradu³⁸ honoris³⁸ superiores³⁸ sunt.

— Omnes laborant — respondet sutor. — Et qui bene laborat, superior gradu honoris est.

Magister viculi, quasi non audisset repulsam³⁹: «Sed tu sextum quoque filium habes?» — interrogavit.

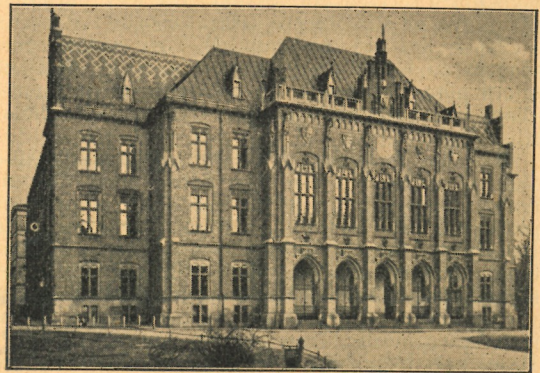
— Ita est. Sed Andreas parvulus est adhuc et praecinctorium⁴⁰ matris apprehendit.⁴⁰ Sed tibi dico: eum plurimum mentis habere omnium existimo.

Finis sequetur.

²² bögni = heulen = hurler ²³ mesterség = Handwerk = métier ²⁴ ördög = Teufel = diable ²⁵ varni = nähen = coudre ²⁶ szabó = Schneider = tailleur ²⁷ hempereg = sich herumwälzen = se vautrer ²⁸ asztales = Tischler = menuisier ²⁹ birkózás = Ringen = lutte ³⁰ rendőr = Schutzmann = agent de police ³¹ pofont ad = Ohrfeige geben = donner des gifles ³² pofoz = ohrfeigen = gifler ³³ trombitás = Trompeter ³⁴ kőműves = Maurer = maçon ³⁵ vasárnap = Sonntag = dimanche ³⁶ kuglizás = Kegeln = jeu de quilles ³⁷ falu bírója = Schultheiß = le maire du village ³⁸ rangos = in einem höheren Range stehen = de rang élevé ³⁹ visszavágás = Zurückweisung = riposte ⁴⁰ kötényébe kapaszkodik = sich an die Schürze halten = se cramponner au tablier

De lyceis polonicis.

Aliquando, domina magistra,* quae nos linguam latinam docet, primum numerum Iuventutis nobis attulit, ut nos eum cognosceremus. Magnā cum admiratione eum legebamus et cum domina magistra nobis explicavisset: «Non solum discipuli vestrae terrae in hoc periodico¹ scribere, sed etiam quisquis vestrum id facere potest», omnes constituimus quidquam scribere, quod Iuventute contineretur. Ego hoc, quod nobis Polonis gymnasium frequentantibus maximi momenti² est, eligo. Sed ab initio ordiendum est: quatuor anni iam transierunt a tempore, cum scholae mediae reformatae essent. Nunc in gymnasium discipulae ingrediuntur non quartā, tamquam antea, sed sextā classe scholae elementariae absolutā. In gymnasio quattuor classes sunt: I—IV classes gymnasium

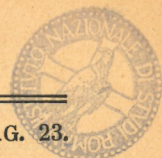
Universitas Jagellonica.

appellantur, postea autem discipulae (vel discipuli) in duas classes, quas lyceum vocamus, perveniunt. Puellis, quae vel bonum testimonium³ habent, vel examen fecerunt, in lyceum transire licet. Lyceum veteribus VII—VIII classibus discrepant,⁴ nam etiam ad altiora studia, in cursu a nobis electo, praeparari sinit. Habemus enim lycea, quae ad universitatem frequentandam praeparat, et varia lycea professionum. Nos lyceum, quod ab humanitate humanisticum vocatur et in quo imprimis lingua polonica historiae docentur, frequentamus. Omnia etiam, quae antea in VII—VIII classibus (linguā latinā et franco-gallicā non absente), discimus. Nunc prima eius modi lycea creata sunt, ut annus hic tentationi destinatus esset. Censemus nunc aequē⁵ atque⁵ antea, secundā classe lycei absolutā, maturitatem nobis fore. Hic iuventutis Polonicae cursus studiorum est. Proximo anno vos, si licebit, de secunda lycei classe certiores faciam.

Halina Milkówna disc. Cracoviensis.

* Dr. Barbara Sypniewska, cuius commentatio de itinere discipularum suarum Budapestinensi in numero I (pag. 13) edita est.

¹ folyóirat = Zeitschrift = périodique ² jelentőség = Bedeutung = importance ³ bizonyítvány = Zeugnis = certificat ⁴ eltér, eltér = abweichen = différer ⁵ épügy, mint = ebenso wie = tout comme

De monumentis antiquitatis Christianae in urbe Pécs reperitis.

Pécs, latine Quinqueecclesiae, una est ex illis urbibus Hungariae, quae antiquis rebus ac monumentis gentium variarum eminent. — Celtae traduntur aliquando hic vixisse; posthac «Pannoniam in ditionem¹ suam¹ Romani redigerunt,¹ et eo tempore haec inferior Pannoniae pars «Provincia Valeria» est appellata, cuius capiti² nomen erat: «Sopianae.»

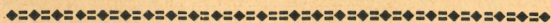
Monumenta imperii Romanorum nobis permulta permanserunt, quorum maxime memoranda sunt, quae luculenter³ testificantur, vitam Christianam ibi iam quarto saeculo post Christum natum viguisse;⁴ cuius pulcherrimum testimonium est sacellum subterraneum picturis Christianis ornatum, a. 1780 prope ecclesiam cathedralem in-

ventum; a. 1922 ad partem occidentalem ecclesiae cathedralis fundamenta maioris sacelli inventa sunt. — Paucis septimanis⁵ ante sub xysto⁶ alia fundamenta cellae trichōrae seu tripartitae aperta sunt. Prius etiam sarcophagus lapideus hoc loco inventus est, qui cadaver alicuius episcopi⁷ continuisse videtur. — Nunc quoque, dum haec scribimus, excavationes⁸ procedunt et speramus fore, ut antiquitas Christiana monumentis aperiendis ornate illustrata sit.

Ladislau Bene. (Quinqueecclesiis, gymn. Soc. Iesu.)

¹ leigáz = unterjochen = faire la conquête ² főváros = Hauptstadt = capitale, chef-lieu ³ egészen szépen = ganz gut = fort bien ⁴ virágzik = in Blüte stehen = fleurir ⁵ hét = Woche = semaine ⁶ fedetlen oszlopos folyosó = unbedeckter Säulengang = pergola ⁷ püspök = Bischof = évêque ⁸ ásátás = Ausgrabung = fouilles

De filio peculatoris.¹

Ex libro: «Kis diákok — nagy diákok.» Elbeszélések a diákság iskolai életéből. Irta Mátray Ferenc dr. Szeged, 1938. A Délmagyarországi Nyomdavidallalat kiadása. Pag. 160. Pretium 1.50 pengoe.

In hoc libello figurae excellenter observatae proferuntur et casus ad delectandos homines apti narrantur e vita

iuvenum scholarum. Auctor alacriter textit fabulas et nonnullis facile proiectis ductibus acute collastrat figuras suas. Vigor enarrandi, lepos in iocando et sensus gravissimus aequae tenent animos legentium.

*

Alexander Balogh arcarius² urbis erat in urbe Újkőrös et filius eius, Iosephus, mecum frequentabat gymnasium a classe prima. Mitis, placidus puer erat, qui profecto valde laborabat, ut ad tentamen maturitatis perveniret. Ille et ego amici boni eramus haud³ secus,³ ac³ patres nostri.

Aliquo die pater meus nuntium tristem attulit matri meae: Alexandrum Balogh propter peculatum in custodiam datum esse. Hoc incredibile videbatur utrique, noverant enim eum abhinc multis annis, exemplum erat probitatis. Non habuit perturbationes noxias⁴ animi, vitam simplicem vivebat, ad incepta dubia non est aggressus. Intellegi non potuit, quid opus ei esset pecuniā.

Omnes obstupefacti audiebant nuntium et mille⁵ generum⁵ interpretationes coniectabantur,⁶ sed res nemini perspicua esse videbatur. «Aliquis error latet — dixit pater meus. — Ex decenniis novi Alexandrum, ille non est aptus ad scelera committenda.»

Erant, qui magna cum affectatione dictarent: «En! Nunquam scimus, quid in quo latitet. Canem mutum cave!»

Modo pauci habebant animum⁷ moralem fidemque integritatis⁸ Baloghii, ne familiam eius in rebus desperatis desererent. Cum parentibus meis ego quoque frequentabam domum eorum et conabar animum Iosephi ad pensa scholastica attendere, sed frustra nitebar. Subito lacrimis obortis exorsus est dicere: «Quid putas, possumne ego in postero quoque scholam frequentare?»

— Eheu, Iosephe, quae mens⁹ est haec? Tibi nunc dupliciter laborandum est in schola, ut tuis laetitiam afferas.

— Et si quis me vexabit?

— Noli putare quemquam classis tuae discipulorum tam inhonestum esse posse. Experiaris animum tuum confirmare, error patefiat.

— Non, non est error. Ipse pater meus magnam summam deesse fatetur, sed nullo modo conicit⁶, quo evanescere poterit.

— Mandemus hoc Deo, Iosephe, nunc modo cura, ut discas.

*

Quod amicus meus timebat, factum est. Mos vulgatus est, ut discipuli classis octavae ante tentamen maturitatis photographiam communem faciendam curent unā cum professoribus in classe doctentibus. Quem in locum uniuscuiusque photographia veniat, non pulchritudine vel praestantiā decernitur, sed saepe iactatione¹⁰ aut ambitione. De hac re disputavimus aliquo intervallo¹¹ decem

¹ sikkasztó = Unterschlager, Defraudant = escroc, concussionnaire ² pénztáros = Kassenwart = caissier ³ éppen úgy, mint = ebenso wie = tout comme ⁴ káros = schädlich = nuisible ⁵ ezerféle = tausenderlei = de mille sorte ⁶ gyanít, találgat = vermuten = deviner ⁷ bátorság = Mut = courage ⁸ büntelenség = Unbescholtenheit = integrité ⁹ gondolat = Gedanke = pensée ¹⁰ szájjasság = Prahlerrei = vantardise ¹¹ szünet = Pause = récréation

minutorum. Aliquis forte sine iudicio¹² nomina enumerans dicit: iuxta Balogh veniet Emericus Sipos, post illum Halász, Kerekes, et sic ordo plenus erit.

Sipos filius erat divitis mercatoris ibi habitantis, puer vaniloquus¹³ et ferox. Voce acutā dixit: «Iuxta Balogh ne in imagine quidem sedere volo».

Arbitrabamur Iosephum Balogh, post Sipos vultu tristi in subsellio sedentem, invasurum in eum et pugno¹⁴ os violantis icturum esse, sed non id est factum. Caput suum in duas manus prehendit et voce acerbissimā¹⁵ singultare¹⁶ coepit. Ad eum properavimus consolaturi; fuit, qui Emericum Sipos despueret, nonnulli foras extruserunt e classe. Cum professor intraret, Iosephus morti pallidae simillimus sedebat loco suo et nos attoniti spectabamus eum, nam vultus eius terribilis erat.

Domi inter cenam enarravi casum. «Impri- mis tibi curae sit post cenam, ut adeas amicum tuum, unā cum eo discas, sis apud illum ad vesperum extremum, animum eius erigas, adhorteris eum» — dixit pater meus.

Meridiano cibo sumpto collegi libros meos et properavi ad domum familiae Balogh. Sero veni. Apud cadaver miseri amici mei ululabant voce acutā mater et sorores eius. Glandem¹⁷ misit¹⁷ per caput¹⁷...

Horrendus dies erat ille in oppido Újkörös. Post meridiem horā tertiā divulgabatur tramen¹⁸

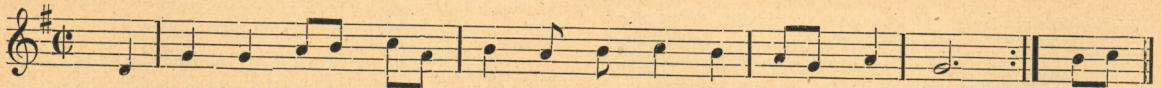
a Derecske veniens collisum esse prope oppidum nostrum rapido tramini Budapestinensi... innumerabiles esse mortuos et atrociter vulneratos. Inter hos erat frater natu minor arcarii in custodiam dati, qui corpore dilacerato in aedificium stationis portatus est. Ibi moriens coram testibus poenitentia¹⁹ ductus¹⁹ confessus est se in domo fratris natu maioris commorantem surripuisse²⁰ illius claves et summam magnam ex arca exemisse. Dein Budapestinum se petiisse paginisque²¹ ludentem²¹ tentasse fortunam, unde cum vicisset,²² tum tramine calamitose colliso vectum referre voluisse summam surreptam. Profecto summam secum portavit. Magistratus statim certiores facti sunt de re et Alexander Balogh iam interesse poterat exsequiis²³ filii et fratris sui. (Finis sequetur.)

¹² gépiesen = mechanisch = machinalement ¹³ hencegő = prahlerisch = vantard ¹⁴ ököl = Faust = poing ¹⁵ szívet-
tépő = herzerreißend = déchirant ¹⁶ zokog = schluchzen
= sangloter ¹⁷ főbe lövi magát = sich erschießen = se
brûler la cervelle ¹⁸ vonat = Zug = train ¹⁹ bűnbánóan =
reuevoll = plein de repentir ²⁰ elcsen = entwenden =
chiper ²¹ kártyázik = Karten spielen = jouer aux cartes
²² nyer = gewinnen = gagner ²³ temetés = Leichenbe-
gängen = obsèques

Hymni nationales. II. — Hymnus Batavus (a. 1568.)¹

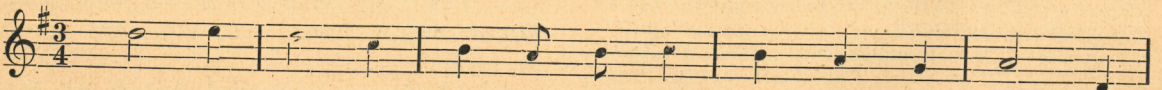
Latine reddidit Otto Schmied Vindobonensis.

(♩ = 60.)

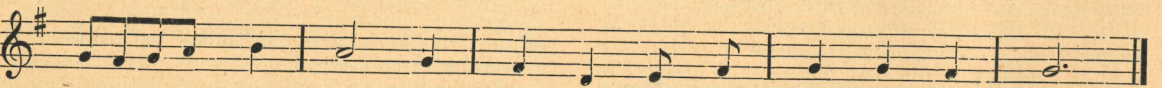

1. Gui - lel - mus Nas - so - ven - sis Ger - ma - no san - gui - ne O -
Ad o - bi - tum ma - ne - bo Fi - de - lis pa - tri - ae.

(♩ = 60.)

ra - ni - ae sum prin - cepti Ti - mo - re va - cu - us, His

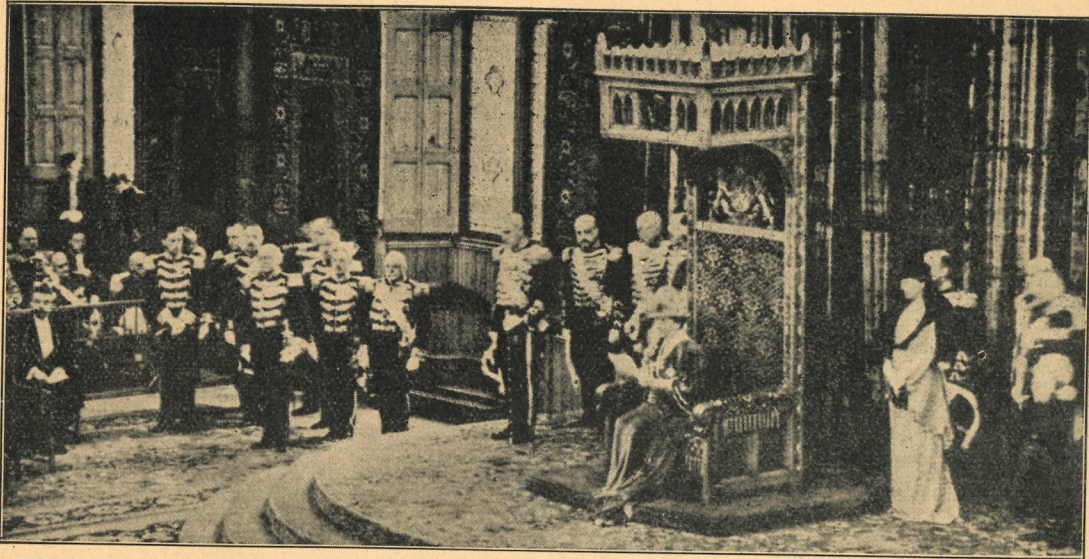
pa - ni - en - si re - gi Huc - us - que de - di - tus.

6. Fiducia, testudo — Es mihi, Domine;
Nam nunquam sum in metu, — Ne deseras Tu me,

Ut Dei timens semper — Minister maneam
Et pellam dominatum — Qui laedit animam.

¹ Melodiam et verba carminis illustrissimus dominus prof. Mr. P. Scholten, ord. lit. acad. Amstelodamensis reg. ab actis, cui nunc gratias pro benignitate dicimus quam maximas, rogatu moderatoris edendi causa misit.

Batavia reginam suam honorat.

Quis vestrum reginam Batavorum Guilelminam nescit? Quae quidem quadragesimum annum regni sui explens gratulationes universi mundi accepit, sed praesertim incolarum Bataviae.¹ Quae regina tam gravibus temporibus regnavit! Pacem, cui semper faverat, Bello² gentium² populo suo servavit semper miseris succurrens, quā potuit; illo anno

1918, cum omnis Europa seditionibus concuteretur, conatus socialistarum apud nos irriti³ facti³ sunt, quod Batavi eam ut veram defensorem libertatis ducerent,⁴ et hodie in praebendo auxilio pauperibus et desidibus⁵ invitis⁵ omnibus anteit.

Iam decem annos nata onus gubernatorum portabat, sed Emma mater munere tutricis fungebatur, dum Guilelmina annum duodevicesimum explet. Iuventus tamen severa eam officiosorem et magis piam effecit, quam pro annis, et regina usque ad hunc diem nobis exemplum dedit principis vere Deum ut summum Gubernatorem colentis.

Lectoribus ephemeridis huius eam satis praedicare⁶ opus difficillimum, quare potius narrare statui, quomodo populus Batavus diebus praeteritis caritatem ostenderit. Per totam aestatem diversis locis expositiones institutae sunt, quibus historia domūs illius illustrissimae de Oranien-Nassau spectatoribus monstrabatur. Summum gaudii erant dies festi singulares, quos urbs capitalis Amstelodamum reginae suae praeparavit. Per hebdomadem⁷ Guilelmina ibi morata est; die secundo deputationes⁸ omnium urbium oppidorumque Bataviae familiam regiam praetergressae sunt, in quibus urbs nostra Harlemum a centum puellis representabatur, quae vestibus multicoloribus in flores diversos mutatae erant.

Nemo erat, quin moveretur, cum regina propria manu taeniam⁹ fulvam¹⁰ uni ex vexillis adaptaret:

hoc enim cuique signifero in area, quae ante regiam extenditur, signum erat taeniae suo vexillo adaptandae. Hoc modo salutem gentis salutem domūs regiae penitus connexam esse declaraverunt.

Eodem die omnibus ecclesiis sollemniter Deo gratiae actae sunt. In ecclesia Amstelodami, quae Nova dicitur, ubi Guilelmina, comitantibus Julianā principissā maritoque Bernharde, ipsa aderat, primores populi ei gratulabantur. Praesertim oratio Henrici Colyn, ministri primi, summā eloquentiā erat.

Regina ipsa saepius gentem suam alloquens, die natali suo, 31 m. Augusti radiophonice iuvenes imprimis excitavit ad officium colendum, ad strenue, fortiter agendum, ad servanda bona tradita, ut iis auctoribus¹¹ tempora meliora redirent. Neque dubitamus, quin pueri puellaeque Bataviae verba illa gratis auribus acceperint.

Vivat regina nostra Guilelmina!

Soror Christiana, Harlemensis.

¹ Hollandia = Holland = les Pays-Bas ² világháború = Weltkrieg = guerre mondiale ³ meghiusul = vereitelt werden = échouer ⁴ putarent ⁵ munkanélküli = arbeitslos = chômeur ⁶ magasztal = preisen = faire l'éloge ⁷ hét = Woche = semaine ⁸ legationes ⁹ szalag (lobogó) Wimpel = ruban ¹⁰ narancssárga = orangefarbig = orange (is est color proprius domus regiae nostrae) ¹¹ adiutantibus

Epigramma Clementis Janitii.¹

Ad pueros trocho ludentes.

*«Ut trochus hic rapidos torquet velociter orbis,
sic tempus, pueri, vitaeque vestra ruit;
sed trochus ut cecidit, repetito turbine ruit:
tempora non surgunt, ut cecidere semel.»*

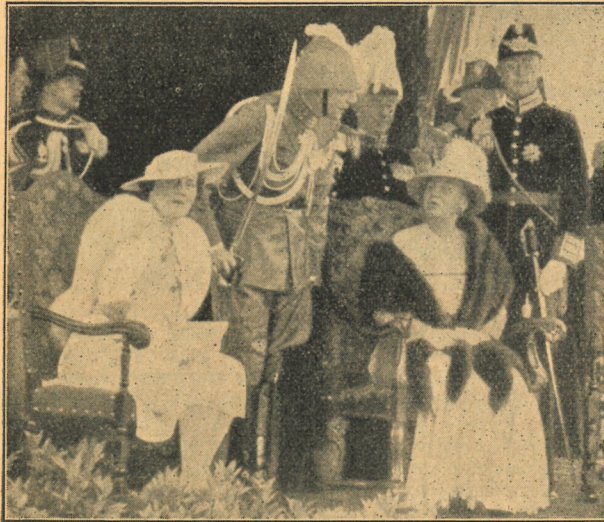
Ioannes Lis Hindenburgensis

¹ Adnotatio: Clemens Janicki, auctor supra dicti carminis, ex gente Polonica ortus est; inter ceteros aequales studiis humanitis ac litterarum excellens vitam ab anno 1516 usque ad annum 1543 vixit.

Caeci.

Scr. Ios. Békeffi. Libere reddidit Aem. Láng Keszthelyensis.

Caesar in cogitationibus defixus ad fenestram palatii stabat. Oculos in caelum stellatum fixit. Urbs somno altissimo premitur. Mutum silentium noctis incubat Romae. Interdum longe ab amphitheatro ululatus ferarum esurientium exauditur. Milites viā Appiā in vigiliam incedunt. Caesar

Guelmina regina cum familia (pag. 28.).

cogitationibus suis traditus crepitu armorum et strepitu pedum conturbatur. Mens eius saepius inquirebat, quid ageret, quem ad modum viveret. «Haud mihi ignotum est, quid sit pulchri — secum agitabat — sed quid veri? Id quod, «illi» praedicant? Quod si verum sit, tum dii, imperium, potentia atque vita mea tantum inanes falsaeque rerum imagines sunt.»

Dubitatio in mente animoque inhaesit, ex quo «illos» in arena amphitheatri vidit atque admirabatur animos tranquilos barbatorum senum seminudorum ac submissam¹ iuvenum patientiam mortis in primo flore et fortitudinem mulierum supra vires hominis excedentem. Ex eo tempore diis credere nequit deque numine Iovis dubitat. At cras, cras aequitatem animi recipiet! Clodius fide confirmabat se coram miraculum esse editurum.

*

Dies exoptatus advenit. In atrio palatii primores urbis convaluerunt, ut miraculo Clodii interessent. A Caesare iussus aderat et Gregorius episcopus² Christianorum. Meridie tubae concinuerunt. Praeco praedicavit Caesarem testes citari iussisse, qui deos Romae esse veros deos demonstrarent.

Tympanis³ sonantibus caeci a servis fulti ad tribunal Caesaris adducuntur. Veste lacerā⁴ induti et formā miserandā miserationem omnium praesentium excitarunt. Manūs porrigentes et pedibus⁵ iter⁵ praetentantes⁵ ad locum sibi designatum lente

procedebant. Ora nonnullorum vulneribus erant foedata, aliorum oculi rigeabant⁶ vel obligati⁷ erant, ne vulneribus taedium afferrent. Aderat et Clodius sagatus,⁸ totus in armis, ferox et confidens. Decem caecos sollerter conquisivit. Neque Caesari neque dominis circumstantibus ullus eorum suspectus⁹ fuit. Nutu Caesaris praecessit et altā voce incepit: «Ave Caesar, iussu tuo adduxi hos probatissimos viros. Quorum alii in proeliis pro salute Romae consertis oculis¹⁰ capti¹⁰ sunt,¹⁰ alii autem, cum dies noctesque pro augendo imperio populi Romani laborarent, lumina oculorum amiserunt. Magne Caesar! Diis nostris egregie litavi,¹¹ qui mihi oranti annuerunt hos cives Romanos voluptate videndi iterum esse fruituros. Quod tibi, Caesar, magno documento,¹² Romae autem summae gloriae sit!»

Caesar ad episcopum: «Quid ad haec Gregori?»

— Redemptor¹³ noster infinitae misericordiae docebat etiam hostes diligendos esse. Precor igitur Deum Dominum nostrum dimittat peccata Clodii, quae contra nos commiserit atque aperiat mentem tuam! — respondit episcopus.

Clodius veniam petiit, ut Iovem invocaret. Caesar annuit. Tum Clodius ad caecos versus palmas extendens sic precatur: «Iuppiter Optime, qui res hominum deorumque aeternis imperiis regis et nutu totum Olympum tremefacis, te precor, descende de summo aethere, adsis nostris caecis et coram Caesare libera eos miserā caecitate.»

Conticuit. Summum silentium. Caesar exsurgit de sella. Omnes immobiles intente expectant miraculum, quo Iuppiter suam omnipotentiam demonstret.

«Iuppiter, numine tuo afflatus sentio te praesentem adesse! — exclamavit. — Caeci! Aperite oculos, diripite ab oribus obligamenta et videbitis! Tuebimini Caesarem purpuratum, ¹⁴ Augustum¹⁵ imperii Romani Dominum!»

Caeci, histriones¹⁶ amplis praemiis cumulati oculos stupentes aperiebant. At nullus eorum vidit. Repente caligabant¹⁷ oculi,¹⁷ ac si crassa nebula lucis usum eripuisset. Velut mente captā oculos pugnīs¹⁸ et palmis vehementer terunt. Immanis terror eos invadit. Sanguine ex ore decedente paluerunt, vox faucibus haesit. Cuius rei Gregorius nihil vidit. Pone columnam genu flectens Christum precabatur.

Clodius morae impatiens concitate perrexit loqui: «Vos repentinā felicitate conturbati esse vide-

¹ alázatos = demütig = humble ² püspök = Bischof = évêque ³ dob = Trommel = tambour ⁴ rongyos = zer-rissen = en lambeaux ⁵ botorkál = herumtappen = marcher à tâlon ⁶ merevnek lenni = starr sein = être rigide ⁷ beköt = verbinden = bander ⁸ hadiköpenyben = im Kriegsmantel = en manteau militaire ⁹ gyanús = ver-dächtigt = suspect ¹⁰ megvakulni = erblinden = perdre la vue, devenir aveugle ¹¹ áldozatot bemutatni = ein Opfer darbringen = sacrifier ¹² tanulság = Lehre = preuve ¹³ Megváltó = Erlöser = Redempteur ¹⁴ bíborba öltözött = in Purpur gekleidet = vêtu de pourpre ¹⁵ felséges = herrlich, maiestätisch = auguste ¹⁶ színész = Schauspieler = acteur ¹⁷ sötétség támad a szemek előtt = es wird dunkel vor d. Augen = leur vue s'obscurcit ¹⁸ ököl = Faust = poing

mini. Colligite vos! Gaudete beātā fortunā et clamate mecum: Ave Caesar!

Illi conterriti silebant. Mox unus ex illis se movebat. Instabili¹⁹ gradu procedebat, sed vestigio fallente in pavimentum²⁰ cecidit. Ceteri strepitu cadentis audito capita nunc huc nunc illuc vertebant. In caeca nocte eis repente exortā lucem, lumen quaeritabant. Audacissimus eorum, legionarius emeritus fraudem timens exclamavit: «Clodi, nefandissimum caput, quem in locum duxisti nos?! Quid mihi fecisti? Nihil video in hac spississima²¹ caligine!»

— Ei²² mihi, nunc ipsum desii videre! — eiulabat iuvenis robustus!

— Senex macer, bene²³ barbatus,²³ canis capillis lamentabatur: «Luminibus orbatus sum!»

— «Ubi est Caesar? Cur non adest nobis?»

— flebat alter facie cicatricosā.²⁴

Caesar de tribunali descendens caecum manu prehendit et: «Age, dic — inquit — quid²⁵ hoc²⁵ rei²⁵ sit²⁵?» Clodius accessit ad Caesarem et velut furore captus raucā voce dixit: «Domine, isti miserandi ab Christianis auro corrupti sunt.»

— Non est verum. Mentiris! — clamabant plures. — Nec ullus erat nobis usus cum Christianis. Nec quisquam eorum est nobis notus.

Qui prius ad genua procidit, a gravi casu se aegre attollens exclamavit:

«Clodius nos conduxit. Viritim duos aureos dedit nobis, ut nos caecos simularemus et signo arcano dato ita nos gereremus, ac si repente videre inciperemus.»

— Nullus fui caecus, — clamabant omnes. — Nunc nihil video! Nec ego! Neque te, Caesarem videmus! Exsecrati sumus.

Iam homines quoque congregati clamare coeperunt. Nonnulli Clodium, alii Christianos defendebant, alii postulabant, ut statim inquisitio de hac re haberetur.

— Morte puniatur episcopus, — clamabat centurio quidam voce imā, — certo ille Romanos oculis privavit.

— Est ut dicis, — vociferabatur Clodius voce scissā.²⁷ — Iste praestigiator²⁸ impedivit Iovem, quominus miraculum ederet. Hostes Romanorum bestiis obiciendi sunt.

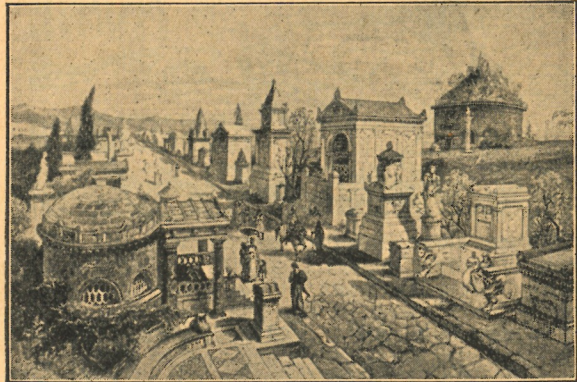
Caesar manu significat, ut atrium derelinquat. Satellites episcopum et caecos abduxerunt.

Per Clodianos in urbe fama precrebuit decem Romanos ab Christianis occaecatos fuisse. Concitatores²⁹ in plateis plebi persuadebant, ut Christianos extirparent. Post meridiem fama fuit ab episcopo etiam Caesarem poene caecatum fuisse. Magna multitudo turbatoribus ducentibus ad palatium accesserunt, qui clamantes postulabant, ut Christiani delerentur. Considerati³⁰ se domi tenebant. Sed Caesari res iam solis luce clarior videbatur. Mens eius illuminata est.

Primo vespere praefectum legionis ad se venire iussit et: «Omnes, — inquit, — Christiani vinculis demptis e carceribus statim emittendi sunt. Praecepta et dogmata suae fidei libere doceant et verbum divinum praedicent. Res Clodii in senatu diducitur!»

— Caesar, boni et mundati³¹ haec speravimus, — respondit praefectus gaudio commotus.

Caesar iuvenis praefecto dimoto ad fenestram

Via Appia antiqua (pag. 26.).

constitit. Oculos per urbem circumferebat. Cor eius mundum fuit, anima recipuit Deum.

¹⁹ bizonytalan = unsicher = chancelant   ²⁰ padló = Fußboden = parquet   ²¹ sűrű = dicht = épais   ²² jaj! = weh! = malheur   ²³ nagyszakállú = großbärtig = à la longue barbe   ²⁴ sebhélyes = mit Narben bedeckt = couvert de cicatrices   ²⁵ mit jelent ez? = was bedeutet das? = que veut dire tout cela?   ²⁶ felbérelni = dinger = engager   ²⁷ rikácsoló = kreischend = strident   ²⁸ szemfényvesztő = Gaukler = escamoteur, charlatan   ²⁹ bujtogató = Aufwiegler = agitateur   ³⁰ józan = vernünftig = raisonnable   ³¹ erkölcsös = wohlgesittet = vertueux

Andreas Ady: Puer quidam bene notus.

Lati ne reddidit: dr. Iulianus Ágoston O. S. Bernh. Agriensis.

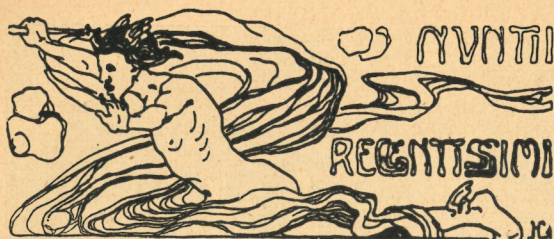
*Puer venit ad me nunc longe
mortuus iam atque ridet me
qu(i) olim fui.*

*Dulcis puer: somnians, aeger
volitat permulcens leniter
lectum meum.*

*Capillos albos spectat mirans,
lacrimas fundit collacrimans
ad oculos.*

*Puerque fabulosa nocte
millies surgo iaceoque
sicut olim.*

Andreas Ady (1877—1919), praeclarus poeta Hungarorum recentissimus, post vitam passionibus agitatum lacrimisque superabundantem carmina, in quibus certamine inter Deum et hominem iterum atque iterum reluctantem, deinde animum inter sanguinem et aurum iactantem cernere possimus, ab omnibus fere genibus eruditissimè translata scripsit.

Hisce diebus fatalibus novem Musarum sola Clio¹ mundum regebat: singulis diebus tot et tantae res gestae sunt, quibus aliās² longi anni opus³ sunt.³ Iam pridem diurnarii⁴ non adeo occupati erant, qui si quid novi scripserunt, id proximā horā saepe obsoletum⁵ factum est nuntiis recentioribus. Praeter Bohemos omnes nationes extra modum gaudent, quod bellum horribilissimum quamquam permagnis laboribus, tamen evitari potuit. Sola Russia, diabolus⁶ Europae, aegre fert et irascitur, quod insidiae irritae factae sunt, nam dehinc et Francogalli et Bohemi amicitiam Russiae Sovieticae multo minoris aestimaturi esse videntur.

Guilelmina regina Bataviae, de qua Rev. Soror Christiana rogatu moderatoris lectoribus nostris commentatiunculam⁷ scripsit (pag. 26.), undique ex orbe terrarum cum gratulationibus cumulata tum laudibus ornata est. Etiam Budapestini parentes, quorum liberi post bellum mundanum tot per annos in Batavia hospitalitate humanissimā frui potuerant, sollemniter tributum reverentiae ac gratae⁸ beneficiorum⁸ memoriae⁸ magnae faultrici miserorum solverunt. Prima imago reginam Hagae⁹ Comitum⁹ in suggestu¹⁰ honorario,¹⁰ unde pompam militarem spectavit, cum summo praefecto exercitūs Batavi, barone Vorst tot Vorst colloquentem repraesentat, Iuliana heres regni ab laeva sedet, Bernhardus princeps pone reginam stat. In altera imagine regina sedens praelegit orationem inauguralem, quā quotannis comitia¹¹ regni¹¹ aperit (pag. 25.).

Boris rex Bulgariae iam alterum decennium regnandi explens variis sollemnitatibus celebratus est. Quantopere rex populo suo gratus acceptusque sit, imago nostra demonstrat: cives academici universitatis Sopiensis, cum rex inaugurationi novae partis aedificii interesset, post sollemnia regem umeris ad currum automobilem eius portaverunt.

Sic transit gloria mundi! *Benes* alter conditor et praeses Cechoslovaciae, cuius vitia ingentia effecerunt, ut patria sua Germanos Polonos Hungaros amitteret, consensu omnium abdicavit se magistratu. Eodem tempore *Eamon de Valera* primus ministrorum Hiberniae, ut imago nostra ante oculos ponit, carcerem Dublinensem, ubi a. 1916, cum pro libertate Hibernorum arma cepisset, in vincula coniectus est, adit, certe contentus, cui, dum libertatis pugnā recuperatae reminiscitur, iure in mentem venire potest illorum Vergilii verborum: «Quorum magna pars fui» (pag. 29.).

¹ Musa historiae ² máskor = sonst = une autre fois ³ van szükségük = sind nötig = ont besoin ⁴ ujságró = Tagesschriftsteller = journaliste ⁵ elavult = veraltet = vieilli ⁶ ördög = Teufel = diable ⁷ cikk = Artikel = article ⁸ hálaérzet = Dankbarkeit = reconnaissance ⁹ Haga = Haag = la Haye ¹⁰ díszemlévény = Ehrentribüne = tribune d'honneur ¹¹ országgyűlés = Landtag = parlament

Ludi Olympici anni 1940., quia Japonenses omnes suas vires ad bellum Sinense convertere volunt, non in Japonia, loco praestituto, sed in urbe capitali cognatorum nostrorum septentrionalium, Finno-um: Helsinki edentur. Fridericus Steinglas percussor¹ ille viarum¹ longinquarum¹ Helveticus iam 18 mensibus ante iter ingressus est, ut anno 1940 in Japoniam perveniret. Urbem autem Cairo ingressus maximā tristitiā affectus est, cum audiret se posse vel statim redire, quia se frustra fatigasset.

Jenny Rammergaard (vide imag. pag. 30.), natatrix² illa 19 annorum Danica, prima tranavit mare Balticum. Spatium illud 140 chilometrorum 40 horis et 10 sexagesimis permensa est. Iter vires eius maxime affecit et praesertim parte ultimā erat pervalidus fluctus maris contrarius. Sed tamen ad oppidum Warnemünde multitudine complurium milium gratulante tam hilariter in litus escendit, ut nihil lassitudinis in ea appareret. Directura balnearum Warnemündensis splendidissimam admissionem³ nocturnam³ in honorem natatricis instituit et eam invitavit, ut hebdomade proxima ibi se reficeret.

Ignatius Moscicki praeses Poloniae venandi studiosus anno superiore hospitio accepit gubernatorem nostrum *Nicolaum Horthy*, cui casa⁴ lignea hospitis sui venatoria,⁴ quae destrui portarique poterat, valde placuit. Itaque nunc praeses ille hospitalis Nicolao Horthy casam venatoriam consimili formā, sed arte etiam maiore constructam dono dedit, quae 17 metra longa, 3 metra 72 cm lata e tribus partibus constat: e vestiario,⁵ e

¹ távfutó = Dauerläufer = coureur de fond ² úszónő = Schwimmerin = nageuse ³ fogadóest = Empfangsabend = soiree de réception ⁴ vadászház = Jagdhaus = pavillon de chasse ⁵ ruhatar = Kleiderablage = vestiaire

De Valera (pag. 28.).

coqui⁶ receptaculo⁶ et ex atrio 37 personas recipienti. Casam illam ligneam, quae destructa magno plastro automobili vel sex plastris⁷ capitur, 8 operarii⁸ 6 horis construere et 4 horis destruere possunt. *Alad. Kővári, Kaposváriensis.*

⁶ vulgo : culina ⁷ teherkocsi = Lastwagen = fourgon, camion ⁸ munkás = Arbeiter = ouvrier

LECTORIBUS MAIORIBUS.

De lingua Volapük.

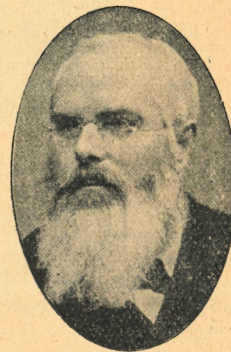
Scriptis *Carolus Flesch* Reichenavensis.

Cum adolescens sedecim annorum studiis scholasticis operam navarem in urbe Constantia ad lacum eiusdem nominis sitā, saepius domino in plateis¹ obambulantibus occurri, qui cum animo suo semper aliquid reputare videbatur. Erat vestitus nullo alio modo nisi amictu atro civili, barbā² alebat nasalem² et mentalem, gerebat perspicillum³ lamellula⁴ aurea circumcinctum. Virum hunc, qui erat modicā neque tamen invalidā staturā, esse Joannem Martinum Schleyer clericum, qui parochiam⁵ resignaverat, ut opus suum linguam Volapük maiore cum otio perficeret, percontanti mihi dictum est. Discendi cupidus huius linguae grammaticam emptione illo tempore mihi comparavi, quam nunc deprompsi⁶ multos post annos rursus ex arca, in qua oclusa placide et immota adhuc quievit. Accipite, lectores festivi, quae ex illo libello relaturus sim : Sub sententia « unam uni generi humano linguam » Martinus Schleyer nos docet inventorem linguae universalis sese factum esse e puro humanitatis amore, ne diutius vexetur mundus infinitā varietate idiomatum. Sed non solum linguam novam Martinus Schleyer invenit, scriptionis etiam rationem perfectionem sibi excogitavit et grammaticae editionis tertiae proloquium ita initiatur : « Di ráje ferbreitung unserer veltsprahe auf dem ganzen erdbále durh 11 nationalforstände und bereiz 54 veltsprahelérer ...

út jon nah yáresfrist auh di dríte auflage der grámatik und di zveite des vórterbuhes nötig ge-máht. » (1883).

De structura linguae volapükanae haec sint addita : Unumcumque signum litterale unam tantum habeat prolationem.⁸ Adhibeat scripturae genus latinum. Fiat accentuatio terminalis verborum. Quemadmodum prolocutio⁸ sermonis Hungarici differat a vocalisatione⁹ Schleyeriana, paucis a me demonstratur : *a* semper ut *a* sicut in vocabulis «*már*»¹⁰ et «*áfácán*»¹¹ nunquam ut in iis «*alma*»¹² et «*galamb*».¹³ Sonitus *á* rejicitur ; *e* sicut Hungarice «*szék*»¹⁴ non ut in vocabulo «*velem*»¹⁵ quod scribendum esset : *välám*. Conduplicatio consonantium deest ; «*zásák*»¹⁶ redditur volapükaliter : *jak, cs* aequae ac *c, c = z, sz = s, s* semper ut Latine. Litera *r* evitatur fere prorsus¹⁷ propter Sinenses et Anglos, qui haud facile e gutture producent. Lingua Volapük nasalia non patitur.

Quod omnes linguae naturales redundarent incommodis dubietatibus, felicissimus ille Schleyer unam componere constituit linguam, cui adhaerent utilitates summae. Verum est, simplicitate declinationis aemulas vincit, minimo spatio temporis regulae et formae memoriae¹⁸ mandari¹⁸ possunt, nam *a-e-i* postposita indicant casus et *ob-ol-om* verbo affixa efficiunt coniugationis personas et omni numero plurali simpliciter additur littera *s*. Et est linguista volapükensis perfectissimus, quem non piget probe cognoscere duo milia vocabulorum, quae sufficiunt, ut orbis terrestris cunctae res satis designentur. Nominum et verborum multitudo e linguis Anglica Teudisca Francogallica excerpta sunt, sed pauculum transformata et aptata. Provenit ex Anglico vocabulum *cif* (Anglice chief : dux), *cil* (child : infans), e Teudisco *jad* (Schatten : umbra), e Francogallico *muf* (mouvement : motus), sed nescio originem verborum *cuk* (asinus), *lub* (minoritas), *lil* (auris), *lol* (rosa). *Nelij Flént Täl* designant : Angliam Franciam Italiam. Quomodo Hungaria denominetur, non inest in vocabulario meo, sed concinnā¹⁹ compositione *Majad* exprimeretur. *Löstän* est Austria (cf. Germanice : Osten). Suffixa²⁰ et praefixa appellationum sensum variant et complent et tempora coniugationum apertius significant, similiter atque apud Hungaros Graecos Germanos.

Adiungimus dictionis volapükanae specimen in psalmo 116 : «*Pliedolsöd Sölali, o nêts valik ! lobol-*

¹ utca = Strasse = rue ² bajusz = Schnurrbart = moustache ³ szemüveg = Brille = lunettes ⁴ keret = Einfassung = monture ⁵ plébánia = Pfarraamt = paroisse ⁶ elővesz = hervornehmen = sortir ⁷ kifejezés mód = Sprechweise = idiome ⁸ kiejtés = Aussprache = prononciation ⁹ prolatio vocalium ¹⁰ iam ¹¹ phasianus ¹² pomum ¹³ columba ¹⁴ sella ¹⁵ mecum ¹⁶ saccus ¹⁷ teljesen = gänzlich = complètement ¹⁸ emlékeztetbe vés = dem Gedächtnis einprägen = graver dans sa mémoire ¹⁹ megfelelő = entsprechend = adéquate ²⁰ rag, jel = Endung = terminaison, désinence

söz Omi, o pòps valik l bi aibinom pefimöl ovè obs misalad Oma, e Sölala velat aiblibom in tenüpi. Psam tum balsemäid». Id est: «Laudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi: Quoniam confirmata est super nos misericordia eius: Et veritas Domini manet in aeternum.»

Non fui sectator²¹ linguae volapükanae tenax.²¹ Mox ab illa defeci me convertens ad Anglicam. Simul ardentius sudavi in disciplina linguae Latinae, quae remanebit domina ac regina vere neutra-

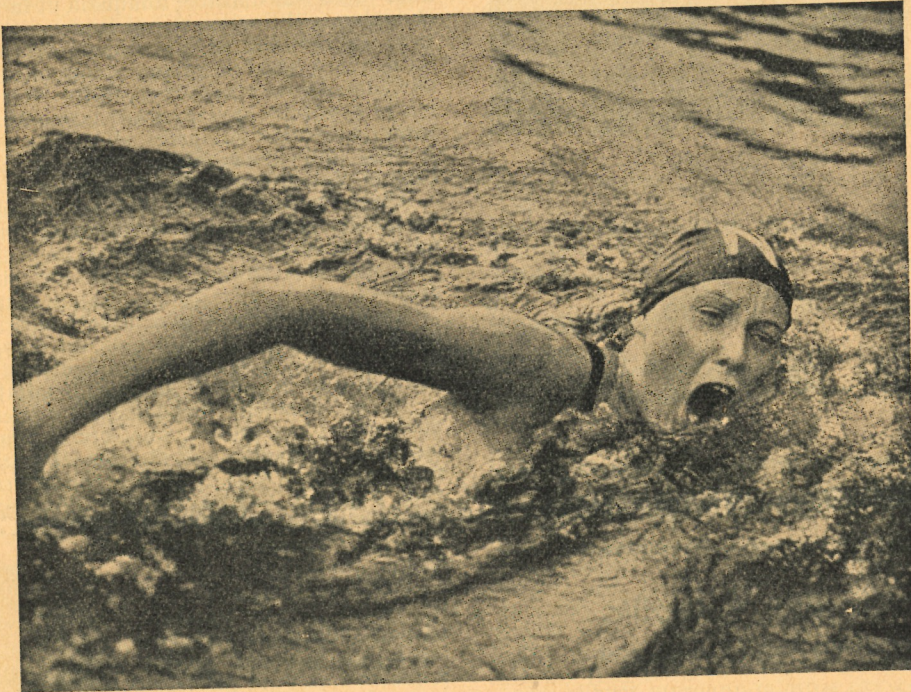
4. *ariana* (Plinius), *banana*: banán — Banane — banane

5. *planities alta, campus altus*: fennsík — Hochebene — plateau

Proposuit: P. Henricus Koehler (Parecy Novo-Brasilia.)

II.

1. *amanuensis civilis seu publicus*: államtitkár¹ — Staatssekretär — secrétaire d'État

Natatrix maris Baltici (pag. 28).

lis et universalis. Mortuus est Martinus Schleyer, qui propter proximam plus quinquaginta linguarum scientiam et vitae probitatem et religiositatem apud omnes erat in maximo honore. Post annum 1912, in quo obiit, evanuit²² cum inventore eius lingua.

²¹ állhatatos híve = ein standhafter Anhänger = fidèle partisan   ²² tűnik = verschwinden = disparaître

Supplementa ad dictionarium neolatinum.

I.

1. *phosphorum* (scil.: *bacillum*), *facella* vel *facula*, *friticium*, *ignifricium*, *taedella*, *flammi-ferum* (scil.: *bacillum*), *incendiculum*: gyufa — Streich- oder Zündhölzchen — allumette

2. *coffearia*: kávéház — Kaffeehaus — café

3. *vinum* (*de vite* vel: *e vinaceis*) *destillatum*: pálinka — Branntwein — eau-de vie; *vinum e solanis destillatum*: burgonyapálinka — Kartoffel-schnaps — eau-de-vie de pommes de terre

2. *orbis resonabilis*: hanglemez — Schallplatte — disque de phonographe

3. *vir civilis* (Quintilianus): államférfi — Staatsmann — homme d'État

4. *virunculus elementarius*: ábécét tanuló — Abc-Schütze — abécédaire

5. *amplificator vocalis* vel *sonorus*: hangszóró — Lautsprecher — haut-parleur, diffuseur

6. *accentus*: hangsulyozás — Betonung — accent

7. *delegatio monetalis* vel *nummaria*: csekk — Scheck — chèque

8. *seclusio*: internálás — Internierung — internement

9. *calceus ferratus*: korcsolya — Schlittschuh — patins

Proposuit: Ioannes Lis Hindenburgensis (Germania).

III.

In periodico «*Societas Latina*» (Annus VI, fasc. II., Jun. 1938, pag. 19—24) Iosephus Holzer nomenclaturam ad vitam gymnasticam spectantem proponit. Varia artis exercitricis genera sunt: pedifolium, alsulegia (ludus «hockey»),

pilamalleus (Golf), taenisia, ars battuendi (vel gladii), ars equitandi, gymnastica, pugilatus, luctatio, ars natandi, ars tabellis decurrendi (ski), ars rodellae seu trahae. Nomenclaturā circa 250—300 vocabula continenti etiam nos in paginis «Iuventutis» utemur. In periodico «Alma Roma» (Ann. XXV, fasc. VI—VII, Iun.—Iul. 1938) idem *Iosephus Holzer* 50 vocabula rei digariae ¹ pari sollertiā composita edit.

¹ Diga = currus automobilis. Unde hoc vocabulum oriatur, J. Holzer non explicat.

Librorum recensio.

Auswahl aus den altlateinischen Lustspielen des I. Maccius Plautus und P. Terentius Afer von Aug. Potuček. Gymnasialdirektor in R. Reichenberg. 1937. Preis: geb. Kč 12.60. — Augustinus Potuček, qui editis selectis scriptorum infimae, mediae et recentioris aetatis Latinorum partibus optime de adiuvandis et amplificandis linguae Latinae et litterarum Latinarum studiis meruerat, nunc in usum discipulorum VII. classis gymnasiolorum Cechoslovacensium Plauti et Terentii potiores fabulas, *Mostellariam* atque *Adelphos* dico, explanavit non integras, sed decurtatas, ita tamen, ut omissarum partium lacuna, ne tenore rerum, quae aguntur, interciso intelligentia totius fabulae impediretur, brevi Germanica interposita narratione expletur.

In principio libri succinta quidem, sed perspicua atque lucida comoediae Graecae et Latinae usque ad Plauti et Terentii tempora explicatur historia, praeclariore utriusque poetae fabulae memorantur; modernae, siquae ex his originem duxerunt, notantur, ut rivulos modernarum litterarum haud raro ex Latinarum fonte emanasse appareat. Post agitur de prologis, diverbiis, argumentis, de comoediarum generibus (comoedia palliata, togata) deinde exponitur, quando fabulae actae sint, quale fuerit theatrum Romanorum; narrantur domini gregis, histriones, choragia, tibicines.

In parte secunda libri Plautini et Terentiani sermonis proprietates potiores enodantur; res metrica Plauti et Terentii exhibetur, prosodia Plauti et Terentii quantum ab Augusti aetatis poetarum discrepet, disseritur.

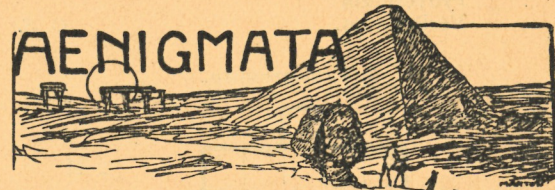
Ultima parte libri continentur adnotationes satis copiosae, quibus tironibus discipulis omnes fere difficultates intellegendi tolluntur adeo, ut prooemiis et adnotationibus diligenter pertractatis atque penitus cognitis ceteras Plauti et Terentii fabulas nullo praeunte magistro legere iisque delectari possint; quo quidem laudem maiorem vix cuiquam librorum veterum explanatori impertiri posse credo.

Angelo Taccone, Euripide L'Ecuba. Introduzione e commento. Collezione di Testi Greci. S. Lattes et C. editori. Torino. 1937. — A. Taccone in serie scriptorum Graecorum edidit Hecubam, unam ex fabulis Euripidis pulcherrimam et animi motum potenter excipientem. Textum fabulae G. G. A. Murray secutus constituit. In introductione exponit, quomodo Euripides fabulam Polyxenae et Polydori in suum usum innovaverit, deinde agit de unitate dramatis, post fabulae personarum indole et habitu adumbrato hanc fabulam primum a. a. Chr. n. 424 actam esse demonstrat. Prologi, parodus, stasimi, episodii et exodium ut fabulae tenor et perpetuitas et partium cohaerentia et conexio, quo facilius intellegantur, copiose explanantur. In summa Taccone lectionem fabulae facilem redditurus in annotationibus est prodigus, in explicationibus verborum et locutionum et rerum textui subiunctis paene nimius.

Sed fortasse melius est lectionem scaenicorum poetarum auspiciantibus praeire et viam omnibus salebris amotis munire. Hoc munere Angelus Taccone utique excellenter functus est.

Dr. Fray Jenő: Szemelvények Szent Jeromos leveleiből. Florilegium patristicum IV. Budapest. A Kat. Középiskolai Tanáregyesület kiadása. 1935.

In serie Florilegii Patristici quartus fasciculus complectitur S. Hieronymi epistolas selectas, quas edidit. Eugenius Fray moderator «Iuventutis» a. 1929—1934, patristicarum litterarum peritissimus, qui in hac serie partibus S. Augustini Confessionum et Civitatis Dei foras datis specimen peritiae ac sollertiā dederat illustre. Felicitur institutum esse mihi videtur in seriem Florilegii Patristici S. Hieronymi epistolas selectas insertas esse, primum, quod faciles sint lectu, deinde quod his epistolis cognoscendis Christianorum saeculorum IV et V. moribus et vitae lumen affundatur clarissimum. Ex epistolarum Hieronymi haud raro perlongarum multitudine eas, quae aptae essent, quae a discipulis legerentur, delibare, satis negotiosa erat cura. Certe E. Fray delectum epistolarum subtili iudicio instituit. Decem epistolae pulcherrimae exhibentur legendae. Epistolis praemissa est brevis de vita et scriptis S. Hieronymi commentatio ex fontibus certissimis derivata, qua discipulis omnia scitu digna suppeditantur. Ad epistolas facilius intellegendas introducuntur et brevia argumenta et explanationes res et homines illustrantes. Vocabulorum et locutionum explicationes uberrime profunduntur, ut lectionis difficultas tollatur, neve lexico identidem evolvendo legentibus taedium pariat. Verum enim vero haud ab re esse duxerim quaedam latinitatis ecclesiasticae proprietates indicare, id quod scriptoribus ecclesiasticis legendis magnopere profuturum esse mihi persuasum est. Maxime exoptandum est, ut series Florilegii Patristici (Tertullianus, Lactantius, Sulpicius Severus, Cyprianus, Salvianus et anthologia ex carminibus Prudentii, Paulini, Iuvenci carminibus confecta etc.) extendatur. *Car. Ács Bp.*

Censor aenigmatum: Otto Schmied Vindobonensis.

Solutiones aenigmatum numeri X. anni XXII.

1. M + at + ur(n)a : Matura.
2. fine, idem, nemo, emor.
3. Sic itur ad astra, dii, I. a., ab, api (ipa), amo, dulcior; solida, CD, iit, Ti, roborā, apud, amor, ala, ait, sc. (cs).
4. Ferae : finis, eminenter, repetere, impiger, ambitio, ego.
5. Amari maior laus est, quam timeri. Non metuit mortem, qui scit contemnere vitam.

Aenigmata recte dissolverunt: I. In Hungaria: Ladislaus Keleti, Ladislaus Szabó, Egon Rosner (*gymn. IPEA*), Andreas et Nicolaus Mayer, Ste-

phanus Székely (*gymn. Archiepiscopale*), Susanna Zábrák (*Veresianum*), Anna Büchler (*Theresianum*), Paulus Tolnay (*Scholae Piae*) *Budapestinenses*. — Iosephus Fejes *Kaposvariensis*, Aurelia Csató *Nagykörösensis*. — II. In Germania: Guilelmus Fieber dr. *Vindobonensis*.

Praemium sorte Susannae Zábrák, Ladislao Szabó, Andreae Mayer obvenit.

1. *Quadratum magicum.*

1.	P	A	C	E	M	A	A	A	Q
2.	A	I				E	E	E	E
3.	C	I	V	E	S	E	E	I	M
4.	E	E				M	M	M	N
5.	M	S				R	S	S	Y

1. Quid paraverunt duces Monachi?
  2. Quid potest in tumultu eripi?
  3. Qui habitant in oppido?
  4. Quid est emptoris actio?
  5. Cui dicis istud, non est femina
- (Sed nota: duo sunt vocabula.)

O. S.

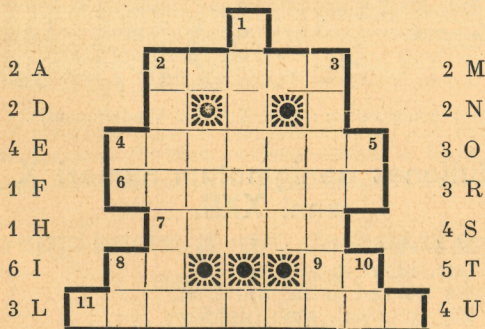
2. *Fortes fortuna adiuvat (supplendo).*

e · t	o · e	O · s	r · s
v · r	p · x	n · m	a · a
u · a	i · i	a · a	a · o
c · s	s · d	v · s	n · m
d · t	a · o	i · i	e · o

Expleto medio
Exsistet illico
Proverbium
Verissimum.

O. S.

3. *Crucigramma.*

ad libram:

2. «Cum hostis instat patriae, Ad arma, cives, ...!»
4. Praenomen est Germanicum Permagno duci inditum.
6. «Tacendo» est vox similis
7. Cui pax est non optabilis?
8. E nobis alter neque ego.

9. Et hic pronomen idem lego.
11. Hic summus dux est Itolorum, Qui est amicus Hungarorum.

ad perpendiculum:

1. Quis liberavit Austriam Itemque nunc Sudetiam?
2. Quid dicunt laeti Hungari A Cechis adhuc domiti?
3. Pro «docti» illud dicimus.
4. Romanus nummus minimus.
5. inversum: est pars capitis.
8. ad libram idem invenis.
10. Pro «ecce» potes dicere. Si bene vobis, iuvat me.

O. S.

4. *Pyramis.*

D	Vocalis in initio.
D D	Si dono quid, id facio.
D E E	Sed istud in convivio.
O O O O	Pro «trado» hoc invenio.

Guilelmus Fieber dr. Vindobonensis.

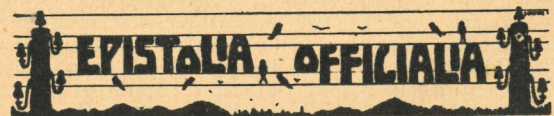
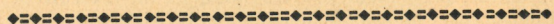
Nota: Lectoribus minimis: 4, mediis: 1, 2, maioribus: 3.

Terminus solutionum ad moderatorem mittendarum Calendae Decembres.

Solutiones aenigmatum singulis in scholis a magistro collectae in eodem involucro epistolae ad moderatorem mitti possunt. Quem sibi quisque ex libris praemio dandis elegit (vide num. 1, pag. 16), scribat ad moderatorem.

Epistolia officialia.

Aurelia Csató. Crucigramma Tuum proxime prodibit.

Corrigenda numeri I. (Sept.): pag 13: pro «initere» lege: «itinere. — pag. 15: pro «Solutionis decim partis» lege: «Solutiones decimae partis.

I. Irsik. Macte virtute esto! Cupidus expecto novam anthologiam. — I. Varga. Quae scripsisti, paululum transformavi, nam narratio discipulis facilius intellectu est, quam dissertatio abstracta. — Em. Szántó. Nimis diligens es. Aliás narrationes cole! — D. Dezséry. Sero narrationum accepi, quare nunc demum edo. Noli omnino nostri oblivisci! Cura, ut valeas! — E. Rosner, G. Kegyes, I. Guelfino, M. Jóbórá, G. Kereszti, V. Fehér. Scripta vestra tempore prodibunt. — I. van Kecken. Novos lectores amicissime salutamus. Miraculum iam proxime edetur. Sed metrum Hellmesbergeri non intelligo. — Ceteris partim privatas litteras dabo, partim proxime respondebo.

Sumptibus Societatis Magistrorum Catholicorum Mediarum Scholarum. — A Katolikus Középiszkolai Tanáregyesület költségén.

(Praeses: DR. IOANNES KISPARTI, elnök.)